Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Münhendə Qarabağ debatına beynəlxalq reaksiyalar da Ermənistan liderini "yerlə bir etdi"...

Dağlıq Qarabağ münaqişəsi tarixində ilk dəfə olaraq Azərbaycan və Ermənistan rəhbərlərinin beynəlxalq ictimaiyyətin gözü önündə açıq debatı Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında maraqlı bir vəziyyət yaradıb. Bu barədə danışmazdan öncə qeyd edək ki, Münhen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində keçirilən debatda dünya Qarabağ məsələsində Azərbaycanın tam haqlı tərəf olduğuna bir daha şahidlik etdi.

Digər tərəfdən, debat fonunda daha bir vacib nüans özünü qabarıq şəkilləd büruzə verdi. Çünki masanın bir tərəfində Azərbaycan, digər tərəfində Ermənistan əyləşmişdi. Bu da o demək idi ki, münaqişə tərəfləri masa ətrafında əyləşənlərdir və İrəvanın "Qarabağ münaqişə tərəfidir" iddiası elə bu debat formatı fonunda tam sıradan çıxmış oldu. Məsələni dəyərləndirən beynəlxalq ekspertlər də bildirir ki, Münhen debatı Qarabağ münaqişəsinin sonrakı gedişinə mütləq mənada öz təsirini göstərəcək. Rusiya Dövlət Dumasının deputatı Dmitri Savelyev bu xüsusda bildirir ki, erməni tərəfi uzun illər problemin birbaşa konstruktiv müzakirəsindən boyun qaçırıb: "Münhendəki panel diskussiyası bunun səbəbini göstərdi. Rəsmi Ermənistanın birinci şəxsi Nikol Paşinyan işğal olunmuş ərazilərə öz ölkəsinin iddiasını əsaslandırmaqdan ötrü az qala çox tələsik uydurulmuş tarixi faktları səsləndirməyi özünə rəva görür və coğrafi səhvlər buraxırdı. Bununla belə, Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev son dərəcə əsaslı və dəqiq idi, hamıya məlum olan faktları ciddi şəkildə əsaslandırırdı, bizim eradan əvvəl guya mövcud olan presedentlərə istinad etmirdi. Erməni qanunsuz birləşmələrinin Azərbaycan ərazilərinin 20 faizini işğal etməsi, qəddarlığına görə misli görünməmiş Xocalı soyqırımını törətməsi faktdır. Ermənistan hökumətinin beynəlxalq hüququn Azərbaycan ərazilərini geri qaytarmağı tələb edən normalarını yerinə yetirməməsi faktdır. Bu da faktdır ki, Paşinyan, guya Dağlıq Qarabağın müstəqilliyini müdafiə etməkdən ötrü onu erməni torpağı adlandırır. Münhendə hər kəs Ermənistan hökumətinin mövqeyinin nə qədər etibarsız, Ermənistanın rəsmi hakimiyyətinin öz iddialarında nə qədər inamsız olduğuna bir daha əmin oldu. Öz tərəfimdən şəxsən onu əlavə etmək istəyirəm ki, nəhayət, dövlətin ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi üçün işğal olunmuş bütün ərazilər dərhal və hər hansı əlavə şərt olmadan Azərbaycana qaytarılmalıdır".

Rusiyanın Siyasi Tədqiqatlar İnstitutunun direktor müavini Darya Qrevtsovanın da məsələyə yanaşması kifayət qədər maraqlıdır. O bildirir ki, Münhen konfransında məlum debat "siyasi boks" üslubunda duel idi: "Müşahidəçilərin mütləq əksəriyyəti qeyd edirlər ki, xalların sayına görə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev inamlı qələbə qazandı. İlham Əliyev bir neçə dəfə Nikol Paşinyanın səhvlərini tutub. O bunu Stalinin heç də Dağlıq Qarabağı Azərbaycanın tərkibinə vermədiyini və Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın tərkibində qalacağını təsdiq etməklə etdiyini dedi. Həmçinin İlham Əliyev Şaumyan rayonunun sovet dövründə Dağlıq Qarabağa məxsus olması barədə Paşinyanın iddiasını da ifşa edib. O qeyd edib ki, bu rayon heç vaxt Dağlıq Qarabağın tərkibində olmayıb. Hətta Nikol Paşinyan tələsik və çaşqın vəziyyətdə öz səhvini etiraf etməli olub".

Ekspert vurğulayıb ki, bu cür mötəbər tədbirlərdə faktlarla bağlı səhvlərə yol verilməsi tamamilə qəbuledilməzdir: "Hər hansı lider bir dəfə səhvə yol verə bilər, lakin bütün dünya arenası qarşısında, mühüm siyasi diskussiya zamanı, dünya təhlükəsizliyi üzrə əsas tədbirdə bunu etmək sadəcə bağışlanmazdır. Bu, onu göstərir ki, İlham Əliyevlə müqayisədə Paşinyan dünya siyasətçilərinin sadəcə başqa, ən aşağı kateqoriyasına daxildir". Macarıstanın Dunayvaroş Universitetinin tədqiqatçısı Oleksandr Boyko da eyni mövqeni sərgiləyir:"Azərbaycan liderinin çıxışında çoxillik təcrübə özünü göstərirdi. Bunu öz inqilabları haqqında dünyaya car çəkən erməni baş nazir haqqında söyləmək mümkün deyil. Onun fikirləri müzakirə olunan mövzuya aid deyildi. Bu kimə maraqlı idi ki? Hiss olunurdu ki, Paşinyan bu cür yüksək beynəlxalq podiumlara çıxmağa hazır deyil. Çar Tiqranın və ya Paşinyanın bəhs etdiyi digər sülalələrin dövrünün münaqişənin həllinə dəxli yoxdur. Ümumiyyətlə deməliyəm ki, bu cür uzaq zamanlara ekskursiyalar sırf diletantların işidir. Çünki onlar deməyə söz tapmırlar və beynəlxalq hüquq çərçivəsində söhbət apara bilmirlər. Adətən, bu cür söhbətləri parkda oturan təqaüdçülər, taksi sürücüləri, tumsatanlar aparır. Paşinyanın bir mövzudan digərinə, müasir dövrdən qədim vaxtlara amplituda sıçrayışları onunla yekunlaşdı ki, baş nazir çox danışmasına rəğmən ciddi heç bir şey söyləmədi və bununla da Azərbaycan prezidentinə dəqiq arqumentli zərbələr endirmək imkanı verdi. Bu səbəbdən Paşinyanın Münhendəki çıxışı Ermənistan üçün müsbət heç bir şey gətirmədi. Bu onun tarixində qara gün oldu". Ukrayna Analitika Mərkəzinin rəhbəri Aleksandr Oxrimenko isə bildirir ki, Paşinyan ayrı-ayrı ekspertlərin, o cümlədən Ermənistan ekspertlərinin gözündə belə zəif siyasətçidir. Onun sözlərinə görə, Dağlıq Qarabağ haqqında hər hansı diskussiya ən əsas məsələyə əsaslanmalıdır: "Paşinyanın üzərinə çox ağır yük qoyulub və bu yük nə onun, nə də bütövlükdə Ermənistan siyasətinin qaldıra biləcəyi yük deyil". Rusiyalı politoloq Yevgeni Mixaylov da məsələni maraqlı rakursdan şərh edir: "Münhendə keçirilən bu qarşılaşma baş nazir Nikol Paşinyanın tutduğu vəzifəyə qətiyyən uyğun gəlmədiyini bütün dünyaya göstərdi. Görüş zamanı bir siyasətçinin bundan daha acınacaqlı vəziyyətə düşməsini təsəvvürə gətirmək mümkün deyil". Rusiyalı politoloq vurğulayıb ki, Azərbaycan prezidentinin Dağlıq Qarabağla bağlı inamlı və qətiyyətli nitqi ilə müqayisədə Ermənistan baş nazirinin dedikləri dünya ictimaiyyətinin nəzərində son dərəcə sönük və acizdir:"Kimin hansı savada sahib olduğu dərhal sezildi. Diplomatik münasibətlərdən ali təhsil almaq hara, iki milyonluq respublika səviyyəsindəki qəzetlərdə cızma-qaralar dərc etdirmək hara". Mixaylov qeyd edib ki, Azərbaycan prezidenti öz nitqini beynəlxalq hüquq müddəalarına əsasən qurduğu halda, Ermənistanın baş naziri yalnız "böyük Ermənistan nağılları"ndan dəm vurdu:"Onun acizliyi tamamilə məntiqli olaraq diqqət çəkdiyi İrəvanda belə Münhen konfransında göstərdiyi zəifliyə görə çox sərt tənqidlərə tuş gəldi. Hətta Əliyevlə Paşinyanın əl sıxdıqları fotoşəkildə belə Azərbaycan prezidentinin Paşinyandan istər fiziki, istərsə də ovqat sarıdan nə qədər üstün olduğunu sezmək üçün böyük psixoloq olmaq vacib deyil. Azərbaycan xalqının haqlı olduğuna əmin olan liderinin yanında Paşinyan kiminləsə tanış etmək istədikləri utancaq qız kimi nəzərlərini kənara yayındırır, üzə şax baxmağa cürət etmidi". Rusiyalı tanınmış tarixçi Oleq Kuznetsov bildirir ki, Münhen Təhlükəsizlik Konfransı Azərbaycan və Ermənistan xalqlarının yaddaşında İlham Əliyevlə Nikol Paşinyan arasında Dağlıq Qarabağ ətrafında gedən müzakirələrlə qalacaq: "İlham Əliyev və Nikol Paşinyan təşkilatçılar tərəfindən bilərəkdən üz-üzə oturdulmuşdu, aralarında isə "hakim" yer almışdı. Diskussiya barədə uzun danışmağa ehtiyac yoxdur, cəmi iki sözlə onu xarakterizə etmək olar - "uşağı döymək". Rusiyalı tarixçi həmçinin əlavə etdi ki, İlham Əliyevin qələbə çalacağı əvvəlcədən bəlli idi. Çünki o, hər bir göstəriciyə - istər ingilis dili biliyi, ümumi erudisiyası, istərsə də özünü aparmaq qabiliyyəti və özünü auditoriyaya təqdim etmək bacarığına görə opponentini üstələyirdi: "Paşinyanın intellektual mövqeyinin zəif cəhəti ondan ibarət idi ki, o, tutarlı arqumentlərə deyil, Ermənistanın daxili auditoriyası üçün nəzərdə tutulmuş və beynəlxalq normalara zidd ideoloji stereotiplərin və təbliğat doqmalarının kompleksinə əsaslanırdı. Lakin bu, prezident Əliyevi heç narahat etmirdi, çünki o, rəqibinin bacarıqsızlığını dərhal anlamışdı və onu məntiqi arqumetlərlə çıxılmaz vəziyyətə salırdı. Şübhəsiz, "Əliyev - Paşinyan" intellektual duelində birmənalı qalib, hətta texniki nokautla qələbə qazanan Azərbaycan prezidenti oldu".

Beynəlxalq ekspertlərin bu yanaşmalarını ermənilər özləri də qəbul edir. Bütöv Erməni Milli Tərəqqi təşkilatının həmsədri Lusine Aroyan-Dəlləkyan bu fonda Paşinyanın biabırcasına məğlub olduğunu bəyan edib: "Biz biabırcasına uduzduq. Erməni olmasaydım, Əliyevə inanardım. O yaxşı hazırlaşmışdı, jestlərin dili savadlı seçilmişdi. Paşinyan nə bir suala tam cavab verdi, nə də əks-zərbələr vurdu. Əliyev öz xeyrinə onu oynadı ki, Qarabağ Azərbaycanın tərkibindədir. Paşinyan bu sahədə lazımlı biliklərə malik deyildi və yarımçıq cavabları onu gülməli vəziyyətə qoydu. O, həmçinin, Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın tərkibində saxlanmasının qeyri-mümkünlüyü barədə heç nə deyə bilmədi. Yaxşı ki, sonra köməyinə Böyük Tiqran yetişdi. Amma qələbə artıq Əliyevin tərəfində idi". Siyasətçi əlavə edib ki, Paşinyan Xankəndinin tarixi ilə bağlı da heç bir söz deməyib və izləyicilərdən ona "mikroinqilabları" barədə sual vermələrini istəməklə özü haqda yazıq zəif elçi təəssüratı yaradıb. Digər erməni ekspert Artak Vardanyan isə qeyd edir: "Bizim baş nazirə istənilən rəsmi tədbirdə ingiliscə danışmaq qanunvericilik səviyyəsində qəti qadağan edilməlidir! Bilirəm ki, heç onun ruscası da yaxşı deyil. Çünki dinləmək məcburiyyətində qalmışam, ona görə deyirəm. Lakin onun ingiliscəsi sadəcə olaraq qorxuncdur! Yarımçıq frazalar. Uyğun sözün əzablı axtarışı, öz bədəninin müxtəlif hissələrini qeyri-ixtiyarı qurdalama. Onun münaqişənin tarixçəsi və mahiyyəti barədə bilikləri, baxmayaraq ki, iki ilə yaxındır ölkəyə rəhbərlik edir, tamamilə səthidir və Paşinyan hələ də sarı bulvar qəzetinin üçüncü növ reportyoru səviyyəsində qalıb". Politoloq Andranik Tevanyan isə belə yazıb: "Paşinyan yenidən sübut etdi ki, dövlət başçısı kostyumu onun əyninə çox böyükdür". Ermənistanın "Antifeyk" nəşri yazır ki, Paşinyan Münhendə məsxərə obyekti də oldu və "çar Tiqran dövrü" onu daha rəzil duruma saldı. Bütün bunlar bir daha təsdiq edir ki, əslində, Münhen Təhlükəsizlik Konfransı Qarabağ münaqişəsində Azərbaycanın mövqeyini əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirən yeni bir səhifə açıb.

Tahir TAĞIYEV

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyilə çap olunur.